

Van pioniers in de alfabetisering tot uitgevers

De kern van de Stiep Educatief bestaat uit vier mensen die als pioniers in de alfabetisering zijn gestart. Itie van den Berg, een pas afgestudeerde onderwijspsychologe, bemande in 1982 het eerste Provinciale Steunpunt Alfabetisering in Groningen. Alfabetiseringswerk bestond toen ook uit knokken voor geld en aandacht. Het ging erom samen de schouders te zetten onder het ontwikkelen van een methodiek en materialen. Er was niets voor volwassenen die wilden leren lezen. Na een paar projecten om fotoverhalen van de grond te krijgen verscheen in 1986 het eerste 'gewone' boekje voor het Steunpunt: *Harmina*, geschreven door Ria van Adrichem in het kader van haar studie Nederlands. De vormgeving werd gedaan door Hein Kreulen, een neerlandicus die aan de kunstacademie een opleiding grafische vormgeving volgde en al aan projecten had meegewerkt. Even later werd Anita Middel, ook een neerlandica in de dop, enthousiast voor alfabetisering tijdens een stage bij wat inmiddels De Stiep was gaan heten.

Toen De Stiep in de negentiger jaren opging in roc Noorderpoort, maakte het onderdeel materiaalontwikkeling van De Stiep — zoals dat zo mooi heet — een doorstart en werd het de uitgeverij De Stiep Educatief, met dezelfde mensen en nog steeds de spirit uit de jaren '80: mooi materiaal maken voor een bijzondere doelgroep.

Inmiddels heeft Anita Middel De Stiep verlaten. Zij is opgevolgd door Leonie van de Wetering, taalkundige en ook in hart en nieren verbonden met de doelgroep.

Lekker lezen

Volwassenen die moeite hebben met lezen, hebben recht op leesmateriaal dat past bij hun interesse, hun levenservaring en hun leesvaardigheid. Ervaringen laten zien dat zowel kinderen als volwassenen boven hun zogenaamde leesniveau uitstijgen als ze gegrepen zijn door de inhoud van een leestekst. De Stiep Educatief wil een breed scala aan genres toegankelijk maken voor moeilijk lezende volwassenen.

Enquêtes, interviews, signalen van docenten en cursisten zijn belangrijke middelen om erachter te komen wat cursisten leuk vinden om te lezen. Soms weten ze nog niet echt wat ze leuk vinden. In de mappen *Lees je weg en Lezen maar!* wordt dan ook nadrukkelijk aandacht besteed aan het verkennen van genres. Een cursist moet ook boeken leren kiezen, leren een boek weg te leggen omdat het in zijn ogen de grote inspanning van het lezen niet waard is. De mooiste reacties voor ons komen van cursisten die aangeven dat ze zich heel erg herkennen in een verhaal of die vertellen dat ze zo lekker gelezen hebben.

Weinig woorden

De auteurs van De Stiep Educatief hebben zich gespecialiseerd in het gebruik van korte zinnen die zo zijn opgebouwd dat ze gemakkelijk te voorspellen zijn. Een verhaal moet wel natuurlijk overkomen en meeslepend zijn. Hakkerige taal die alleen maar het meest noodzakelijke zegt, is uit den boze. Tot nu toe zijn auteurs waarvan boeken zijn bewerkt, zoals Henny Thijssing-Boer, Kader Abdolah en Tom Pauka, erg tevreden over de sfeer en de zeggingskracht van het verhaal die overblijven na bewerking. Dat ervaren we iedere keer weer als een pluim op onze hoed.

We merken dat sommige docenten onze materialen altijd eerst beoordelen op leesniveau door met name naar de woorden te kijken. Ook wijzelf hebben leren lezen volgens een leesmethode met een opbouw van klankzuivere woorden (medeklinker-klanker-medeklinker) zoals 'les' naar niet-klankzuivere langere woorden zoals 'gedaan'. Toch hebben we door eigen ervaringen met cursisten ontdekt dat de moeilijkheidsgraad van een zin niet altijd wordt bepaald door het aaneenrijgen van klankzuivere woorden. Opvattingen van Smith en Freire hebben ons gestimuleerd met andere ogen naar het leesproces te kijken. Net als ervaren lezers zetten ook cursisten hun (onbewuste) kennis over taal in, zodat ze vaak makkelijker

een zin als 'Ik heb mijn huiswerk niet gemaakt' kunnen lezen dan de zin 'Ik maak mijn huiswerk niet.' De Stiep Educatief heeft allerlei manieren uitgewerkt om een verhaal veel zeggingskracht te geven en toch weinig taal te gebruiken. Kijk maar eens naar onze beeldverhalen, de vierkantjes en de kijkgedichten in Het water en het wad.

Methodisch aan de slag met lezen

De auteurs van De Stiep Educatief hebben in de afgelopen jaren veel expertise opgebouwd op het gebied van leesprocessen. We werden en worden dan ook regelmatig gevraagd om mee te werken aan methodes, zoals Sprint en Alfabetter. Met al die kennis hebben we ons als uitgeverij met name gestort op het zogenaamde vrije lezen. We zijn ervan overtuigd dat cursisten grote leesvorderingen maken als ze uitgedaagd worden ook thuis meer te lezen met prettig leesmateriaal en uitdagende verwerkingsmaterialen.

Zo vindt u bij ons achtergrondmaterialen voor docenten en werkmateriaal voor cursisten over het toepassen van leesstrategieën, ondertiteling op tv, informatieve teksten, maar vooral ook op fictie (verhalende teksten). Allereerst leren cursisten informatie te verzamelen over tekstsoorten. Die voorkennis helpt de lezer verwachtingen op te bouwen en dat maakt het lezen gemakkelijker. Bij informatieve teksten gaat het om het zoeken van antwoorden op vragen; bij fictie gaat het om verwachtingen over de hoofdpersoon en het verhaalverloop. Lezen moet geen technische bezigheid worden door het ene woord aan het andere te rijgen, maar lezen moet spannend en uitdagend zijn. Leesbeleving is de motor van het leesproces. Als je eenmaal hebt ervaren hoe leuk het is om in je hoofd je eigen film te maken bij dat wat je leest, om je te identificeren met een van de personen uit een boek, om een boek niet weg te willen leggen omdat je moet weten hoe het afloopt, dan ben je een lezer geworden.

Voorkomen van analfabetisme: een nieuw aandachtsgebied

De Stiep Educatief verkent momenteel de mogelijkheden om cursussen te leveren die in brede-schoolverbanden gebruikt kunnen worden. Door het aanvalsplan laaggeletterdheid 'Van A-Z betrokken' is er, naast de aandacht voor laaggeletterde allochtone volwassenen, steeds meer aandacht en begrip voor laaggeletterdheid bij autochtone volwassenen. Die aandacht is nadrukkelijk ook preventief gericht op autochtone kinderen die opgroeien in weinig geletterde gezinnen: kinderen van ouders die tot de doelgroep van laaggeletterden behoren. In het kader van het onderwijsachterstandenbeleid willen gemeenten graag helpen de onderwijskansen voor kinderen te combineren met de educatie van laag opgeleide volwassenen. Peuterspeelzalen en scholen voeren ouderbeleid, proberen ouders bij de schoolloopbaan te betrekken, proberen met ze in gesprek te komen over de verwachtingen ten aanzien van hun kind.

*Als-ie maar niet dezelfde problemen heeft als ik!
Als je voor een dubbeltje geboren bent,
word je toch nooit een kwartje.*

Op dit moment heeft De Stiep Educatief de cursus Lekker Lezen on the roc's in haar fonds, die aansluit bij het breed verspreide programma Boekenpret voor kinderen van 0-6 jaar. In deze cursus krijgen ouders ondersteuning bij het verkennen van hun leesgeschiedenis, leeswensen, leesmogelijkheden en het versterken van hun leesgedrag. Tegelijkertijd krijgen ze ideeën aangereikt voor de opvoedingsondersteuning van hun kind op het terrein van lezen. Juist die combinatie is belangrijk om het reproduceren van laaggeletterdheid te voorkomen.

De Stiep Educatief overweegt ook om soortgelijk materiaal uit te geven op het gebied van rekenen: de Rekenknapzak. Met deze methode wordt het onderwijsondersteunend gedrag van ouders bij rekenen versterkt door ze in kleine groepjes te laten kijken bij de groep van hun kind. In een daarop volgend gesprek wordt besproken wat het huidige rekenonderwijs inhoudt en welke mogelijkheden de ouders hebben om hun kinderen thuis te stimuleren bij het rekenen. De Stiep Educatief draagt haar expertise graag over aan roc's, bibliotheken en andere organisaties die door het aanvalsplan gestimuleerd worden een bijdrage te leveren aan de bestrijding van laaggeletterdheid. Zij verzorgt in samenwerking met stichting ABCG (www.abcg.nl) verschillende workshops. Doel van deze workshops is een vroege start te maken met preventie van lees- en rekenproblemen zodat laaggeletterdheid zich niet reproduceert.

Stiepnieuws

Wilt u regelmatig op de hoogte gehouden worden van nieuwe ontwikkelingen in ons fonds? Laat het weten via info@stiep-educatief en ontvang onze digitale nieuwsbrief 'Stiepnieuws'.
Of bezoek onze site www.stiep-educatief.nl